

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 415/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu Martina Vernarského a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Roberta Šorla predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Garajom, MBA, Hviezdoslavova 2, Poprad, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5 To 139/2015 zo 7. júna 2016 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ],

██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Garajom, MBA, Hviezdoslavova 2, Poprad, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 To 139/2015 zo 7. júna 2016 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný z trestného činu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. d) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica pod sp. zn. 1 T 19/2015 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 5 To 139/2015 zo 7. júna 2016 právoplatne uznaný za vinného z trestného činu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. d) Trestného zákona.

3. Postupu krajského súdu v odvolacom konaní sťažovateľ vytkol, že vo veci rozhodol iný člen senátu než ten, ktorý mal byť/bol určený rozvrhom práve. Podľa sťažovateľa bola jeho trestná vec po podaní odvolania pridelená do senátu 5 To. Podľa rozvrhu práce krajského súdu bol zákonný senát v zložení ██████████, ██████████ a ██████████, pričom však „*Predseda senátu dňa 07.06.2016 teda v deň verejného zasadnutia z dôvodu čerpania dovolenky člena senátu ██████████ nahradil sudcom zo zastupujúceho senátu ██████████ o čom sťažovateľa ani jeho právnych zástupcov vôbec neupovedomil čo potvrdzuje aj zápisnica o verejnom zasadnutí zo dňa 07.06.2016.*“.

4. Sťažovateľ odvodzuje porušenie ním označených práv od tej skutočnosti, že „*Za senát zložený zo zákonných sudcov možno považovať len senát zložený zo sudcov príslušného súdu, ktorí tvorili tento senát v čase pridelenia veci. Ústavnej zásade neodňateľnosti zákonného sudcu, ktorá vyplýva zo základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, nezodpovedá prípad, ak zákonní sudcovia senátu, ktorému bola*

vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie, boli zmenení bez splnenia zákonných predpokladov na vykonanie takýchto zmien neskoršie vydaným rozvrhom práce ako riadiacim aktom predsedu súdu (prípadne jeho zmenami a doplneniami). K zmene v zložení senátov vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie by malo dochádzať v zásade výnimočne (III. ÚS 212/2011).“. Sťažovateľ teda uzatvára, že „Predseda senátu nebol oprávnený svojvoľne meniť člena senátu ako ani určovať sudcu náhradníka. O zmene zloženia senátu musí opatrením rozhodnúť vždy predseda súdu, alebo ním poverený zástupca. K zmene člena senátu došlo v deň verejného zasadnutia zrejme krátko pred jeho otvorením. Zastupujúci člen senátu sa za tak krátku dobu nemohol mať ani možnosť oboznámiť s meritom prejednávanej veci... Odvolací súd svojím postupom sťažovateľovi závažným spôsobom zasiahol do jeho práva na zákonného sudcu ako aj právo na spravodlivé súdne konanie.“.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd v spojení s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5To/139/2015 a jeho uznesením zo 07. júna 2016 porušené boli.

II. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/139/2015 zo 07. júna 2016 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

III. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi právo na náhradu trov konania a zaväzuje, Krajský súd v Banskej Bystrici, aby sumu priznaných trov vyplatil k rukám právneho zástupcu sťažovateľa do 1 mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia.“

II.

Predbežné prerokovanie návrhu

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

9. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia

navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

11. Podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať

- a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody,
- b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody,
- c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí,
- d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

12. Podľa § 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľ k ústavnej sťažnosti musí pripojiť aj kópiu právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

13. Ústavný súd zdôrazňuje, že v ústave a zákone o ústavnom súde má presne definované právomoci, uplatnenie ktorých je viazané na splnenie viacerých formálnych aj vecných náležitostí návrhu na začatie konania (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 43 ods. 1 a § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd tiež zdôrazňuje, že jeho judikatúra v otázke posudzovania náležitostí podaných sťažností sa postupne sprísňuje, a to najmä ak ide o kvalifikovane zastúpeného sťažovateľa.

14. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní konštatuje, že ústavná sťažnosť v predloženej podobe neobsahuje náležitosti, ktoré na uplatnenie právomoci ústavného súdu ustanovuje ústava a zákon o ústavnom súde. Sťažovateľ nepripojil kópiu uznesenia krajského súdu sp. zn. 5 To 139/2015 zo 7. júna 2016, ktorým malo dôjsť k porušeniu ním označeného základného práva. Uvedený nedostatok by sám osebe nepredstavoval neodstrániteľnú vadu návrhu. Ústavný súd však musí konštatovať zo strany sťažovateľa aj nerešpektovanie princípu subsidiárnej právomoci ústavného súdu.

15. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

16. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

17. Konceptia konania o ústavnej sťažnosti je totiž založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a nemôže preto nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje. Právomoc ústavného súdu je teda vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Jedinú výnimku z tohto pravidla predstavuje ustanovenie § 132 ods. 3 zákona o ústavnom

súde, podľa ktorého ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky nápravy, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti netvrdil, tým menej preukazoval.

18. Teda ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci, hlavne všeobecných súdov. Konanie o ústavnej sťažnosti nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

19. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Inak povedané, prípustnou je ústavná sťažnosť nielen vtedy, ak sťažovateľ podal opravný prostriedok, ale tiež (a najmä), ak konanie pred všeobecnými súdmi už skončilo, a jeho výsledok preto môže byť preskúmaný ústavným súdom, a to výhradne z hľadiska ochrany ústavou zaručených základných práv a slobôd, ktoré neboli rešpektované ostatnými orgánmi verejnej moci. Pokiaľ právny predpis stanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu delby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

20. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a taktiež aj zo strany súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia (III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, I. ÚS 314/09). Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

21. V okolnostiach veci je smerodajné, že sťažovateľ disponuje účinným prostriedkom nápravy proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu, ktorým je podanie dovolania na Najvyššom súde Slovenskej republiky podľa § 368 a nasl. zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Odsúdený môže napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním, ak sa domnieva, že v jeho veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania [(§ 317 ods. 1 Trestného poriadku, § 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku v spojení s § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku) (III. ÚS 221/2009, I. ÚS 278/2009, I. ÚS 279/2009, IV. ÚS 234/2011, II. ÚS 165/2015, I. ÚS 91/2016)].

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ bude mať v ďalších štádiách trestného konania k dispozícii právny prostriedok na účinnú obranu ním označených práv, o ktorom po jeho uplatnení budú nielen oprávnené, ale aj povinné rozhodnúť vecne príslušné všeobecné súdy. Za týchto okolností by prijatie sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie bolo v rozpore s princípom subsidiarity, na ktorom je založená právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Inými slovami, nevyužitie niektorej z možností ochrany označeného práva nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súde, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy). Vzhľadom na uvedené ústavný súd by aj po prípadnom doplnení ústavnej

sťažnosti o chýbajúcu náležitosť musel podanú ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu neprípustnosti [§ 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde].

23. Uvedené závery ústavného súdu si (berúc do úvahy zásadu procesnej ekonomie) nevyžadujú odstraňovanie chýbajúcej náležitosti ústavnej sťažnosti (bod 14). Ani jej odstránenie by nebolo spôsobilé viesť k prijatiu ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Na tomto základe tak ústavný súd ústavnú sťažnosť v súlade s § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde odmietol pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí. V dôsledku odmietnutia sťažovateľom podanej sťažnosti bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími v nej uplatnenými návrhmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu